

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURAN JÄSENLEHTI 2/2017

SUSIKKO 2/2017

Riemunkirjavaa	3	Retkeily Punkaharjulle ja Savonlinnaan.....	11
Vuosikokouksen kuulumiset	4	Haapastensyrjän Visanäyttely lahjoituksena	
Toiminta, tuloslaskelma ja talous 2016	4	Luonnonvarakeskukselta Lustoan.....	14
Toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio		Suomen Somalia-verkosto kiittää	
vuodelle 2017.....	4	metsäprojektin tukemisesta.....	16
Hallitus.....	4	Suomalaiset maailman metsissä -hanke	
Muut puheenvuorot ja esitelmät.....	4	käynnistynyt	18
Esitelmä: Klassiset metsänarvonlaskennan		Suuri metsäkonekirja	19
oppikirjat pitäisi polttaa	4	Uusia julkaisuja	21
Suomalainen metsäsuhde	5		
Tutkijaseminaari Jyväskylässä 27.4.2017	5		
Suomen 100-vuotisjuhlakaski Padasjoella	8		
Ohjeet ilmoittautumiseen ja toimintaan			
kaskenpoltossa	8		

Susikko

Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
2/2017

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Toimituskunta: Antti Koskimäki, Tapio Kamppila,
Juha Aaltoila, Maija Kovanen
Taitto: DTPage Oy

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen koskix@hotmail.com. Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla <http://www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko>.

Kansikuvassa hinaaja Enson vesillelasku Laitaatsillan telakalla Savonlinnassa. Tämän ja muiden kansikuvien selostukset ovat lehden lopussa.

Puheenjohtaja Antti Koskimäki,
koskix@hotmail.com
Varapuheenjohtaja Pekka T. Rajala

Muut hallituksen jäsenet
Tapio Kamppila, *sihteeri*
Pirkko Kivinen
Helkamari Knaapi
Maija Kovanen
Kari Mielikäinen
Jaakko Niemistö
Heikki Roiko-Jokela
Anna-Leena Simula

Taloudenhoitaja RT Safir Oy
Kalliomäentie 18, 57600 Savonlinna
p. 050 352 6647

Riemunkirjavaa

Otsikon sana kuvasi lapsuudessani kovin värikästä tai jopa sopimattomuuteen asti kirjavaa vaatetusta. Elettiin aikaa, jolloin ainakin maaseudulla haluttiin olla ja esiintyä pikemminkin sovinnaisesti. Samaa sovinnaisuutta edellytettiin toisilta. Tuskin elelin eteläisessä Hämeessä tavanomaista puritaanisemmassa ympäristössä. Miesväen vaatetus kuvasteli harmaan eri sävyjä, joskus jokin ruskeakin vaatekappale häivähti näkyviin. Naisväellä väriskaala oli laajempi, muttei riemunkirjavaksi asti. Poikkeus taisivat olla kansallispuvut. Mikähän siinä olikin, että niitä ei pidetty liian kirjavina?

Muutamassa vuosikymmenessä on näkymä tullut tuntuvasti värikkäämmäksi. Nyt on parempi, etten ota kantaa syihin ja seurauksiin, vaan pelkästään totean. Yksilöllisyys on lisääntynyt ja samalla hyväksyntä, jopa suvaitsevuus. Eläminen on myös käytännöllisempää ja helpompaa. Ajatellaanpa liki satavuotiasta hiihtäjää, joka vetäisee tarkoitukseensa suunnitellut, kropanmyötäiset vetimet jalkoihinsa, nousee suksille ja häviää ladulle. Tämä ei olisi onnistunut ilman päivittelyä ja siunailua vielä 1960-luvulla. Eikä olisi onnistunut nuoremmitakaan.

Miksi kirjoitan moisista asioista? Olen korostanut monen otteeseen, että Metsähistorian Seuran tulee olla kaikenlaisen metsähistorian ja -kulttuurin tyyssija, sanalla sanoen riemunkirjava. Kirjavuuden tulee aiheuttaa riemua, ei paheksuntaa.

Vuosikokouksessa päätettiin seuran strategiasta ja se tiivistettiin näin: ”Metsähistorian Seura edistää monitieteisesti metsähistorian ja -perinteen tutkimusta, talennusta ja harrastusta sekä viestintää.” Neljää viimeistä

sanaa voi kutsua seuran toimialoiksi. Tässä jaossa ei ole mitään erityisen mul-listavaa. Strategiasanasto tahtoo muutenkin olla sellaista kuivan oloista. Sisältö ratkaisee. Näille aloille on nyt nimetty seuran sisältä työryhmät. Työryhmissä on ihmisiä monilta metsätalouden toimialoilta ja heillä on takanaan monenlaista kokemusta. Toivon, että ryhmät ottavat rohkeasti tarkasteluun metsähistorian edistämisen koko kirjon.

Tässä Susikossa esitellään tapahtumat ja tekemiset pitkälle ensi syksyyn. Ensinnä on vuorossa kaskenpoltto Padasjoella. Se on saanut valtioneuvostolta sijansa Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlan ohjelmassa nimellä Suomi 100 -juhlakaski. Se on ainutlaatuinen paikka päästä kokemaan kaskenpolton tunnelmat. Samalla siinä saa tuntumaa, kuinka kovan työn takana leipä on ollut pohjoisissa oloissamme.

Kaskea polttamaan sopii iso joukko, joten tervetuloa työmaalle. Kaski on herättänyt mielenkiintoa muualakin kuin seuramme jäsenistön piirissä. Jotakin kiehtovaa tapahtumassa on, koska lähes jokainen asiasta kuullut on kiinnostunut asiasta. Vaiheita kaskenkaadosta valmiisiin jyviin ja niistä tehtyihin ruokiin on pitkä matka. Innostusta osoittaa muun muassa se, että jo nyt on tiedossa jyvillä jauhamisväline, käsikivet. Käsikivillä on perinteisesti jauhettu rukiista jauhot uutispuuroon. Siinä vaiheessa ollaan joskus vuoden 2018 elokuussa. Itsekin odotan mielenkiinnolla, minkä suuruinen sato Vesijaon todella kivisestä maaperästä saadaan.

Antti Koskimäki

Vuosikokouksen kuulumiset

Metsähistorian Seuran vuosikokous pidettiin Tieteiden talossa Helsingissä 29.3.2017. Kokoukseen osallistui 13 yhdistyksen jäsentä. Seuran puheenjohtaja Antti Koskimäki avasi kokouksen. Vuosikokouksen puheenjohtajaksi valittiin seuran kunniajäsen Matti Leikola.

Toiminta, tuloslaskelma ja talous 2016

Edellisen vuoden toimintaa kertailtiin tärkeimmiltä osiltaan. Taloudellisen tuloksen todettiin päättyneen reilut 2 000 euroa ylijäämäiseksi, taseen loppusumman ollessa vuoden 2016 lopussa noin 14 000 euroa. Vastuuvapaus myönnettiin yksimielisesti tili- ja vastuuvapaus.

Toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio vuodelle 2017

Vuoden 2017 toimintasuunnitelmassa uudistettiin strategiset tavoitteet tutkimusta, tallennusta ja harrastusta ja viestintää varten seuraavaksi viideksi vuodeksi. Suomi 100 vuotta -tapahtumat ja yhteistyö niiden toteuttamisessa vahvistettiin keskeiseksi osaksi seuran toimintaa ja tulevia retkeilyjä varten luotiin työryhmät. Padasjoella kesäkuussa järjestettävä juhlakaski saatiin osaksi virallista Suomi 100 ohjelmaa.

Jäsenlehti Susikko toimitetaan perinteisesti sähköisesti kolmesti vuoden aikana seuran verkkosivuille, sekä tarvittaessa paperitulosteena. Vuosilusto 12 julkaistaan keväällä 2018 verkkojulkaisuna yhdessä Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksen sekä Suomen Metsämuseo Luston kanssa otsikolla ”Suomalainen metsäsuhde”.

Seuran toiminnasta tiedotetaan jatkossakin Susikossa, seuran tilaisuuksissa ja verkkosivuilla, sähköpostitse sekä metsäalan lehdissä ja valtakunnallisten historia- ja metsätieteiden kanavien kautta. Seuran hallituksen nimeämä tiedotusryhmä kehittää tiedotusta osana seuran strategiaa. Lisäksi seura ylläpitää yhteyksiä tiedeyhteisöihin, historia- ja perinneyhdistyksiin sekä alan muihin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla. Ta-

voitteena on keskinäinen tiedon ja kokemusten vaihto sekä yhteistyö ja työnjako. Myös monipuolista yhteistyötä Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatketaan.

Hallitus

Metsähistorian Seuran hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Antti Koskimäki. Hallituksen jäsenistä erovuorossa olivat Pirkko Kivinen, Pekka T. Rajala, Heikki Roiko-Jokela ja Anna-Leena Simula. Heidät valittiin jatkamaan hallituksessa uudelle kaksivuotiskaudelle. Hallituksessa jatkavat myös vuoden päästä erovuoroisena olevat Helkamari Knaapi, Maija Kovanen, Kari Mielikäinen ja Jaakko Niemistö. Seuran toiminnan-tarkastajiksi vuodelle 2017 valittiin Esko Pakkanen ja Jaakko Punkari sekä heidän varamiehikseen Risto Hyvärinen ja Olavi Heiskanen.

Muut puheenvuorot ja esitelmät

Kokousasioiden jälkeen Simo Hannelius esitelmöi aiheesta ”Pitäisikö klassiset metsänarvonlaskennan oppikirjat polttaa” ja Antti Koskimäki teemalla ”Kaskeaminen ja kaskikulttuuri”.

Klassiset metsänarvonlaskennan oppikirjat pitäisi polttaa

Metsäomaisuuden kiinteistöarviointi summa-arvomenetelmällä ei perustu markkinatalouteen. Suosituinta on käyttää kauppaa-arvomenetelmää, jossa kiinteistöjä arvioidaan maksettujen hintojen perusteella. Maanmittauslaitos on kerännyt 1980-luvulta alkaen kaikista edustavista kiinteistökaupoista taustatiedot rekisteriinsä ja laatii näistä tilastoja arvioinnin tarpeisiin.

Kritisoitu summa-arvomenetelmä on tuotu meille 1850-luvun saksalaisesta metsänarvonlaskennan perinteestä. Sen heikkoutena ovat oletukset täydellisistä pääomamarkkinoista, odotettavista tuloista ja diskontauskorroista. Kolmessa Maanmittauslaitoksen ja

Metsäntutkimuslaitoksen valtakunnallisessa hintatutkimuksessa on todettu, että lasketut arvot ovat merkittävästi kauppahintoja suurempia. Näiden ero on suurinta pohjoisimmassa osassa maatamme, jossa on sovellettu alhaisia diskonttokorkoja. Summa-arvomenetelmän soveltaminen erilaisin subjektiivisin alennuksin aiheuttaa sekaannusta ja luottamuksen puutetta arvioihin. Pahinta on se, ettei verottaja hyväksy markkinahintoihin perustuvia arvioita eikä kauppavomenetelmän käyttöä.

Olen päätenyt kolmen suuren kauppahintatutkimuksen perusteella suositukseen, jossa sovelletaan kauppa-arvomenetelmää. Siinä käytetään tilastoituja aitoja vuotuisia kauppahintoja maakunnittain. Niiden hintojen jakauma (alakvartiili, mediaani ja yläkvartiili, €/ha) sekä kauppahintatutkimuksissa mitattu puuston

keskitilavuus ovat tärkeimpiä arvioinnin perusteita. Myydyillä tiloilla puuston keskitilavuus on ollut keskimäärin pienempi kuin yksityismetsissä ja tarjonnassa puuston rakenne on pysynyt 1980-luvulta lähtien likimain samankaltaisena. Maanmittauslaitoksen tilastoista saadaan verrokkiedot kauppa-arvomenetelmän soveltamiseksi. Näitä vertailulukuja ovat metsätilan puuston keskitilavuus, kauppahinta €/ha, ja kauppahinta €/m³. On huomattava, että Ruotsissa metsäomaisuuden arviointi perustuu pääosin kauppahintaan puustokuutiota kohden. Sovellus on helppokäyttöinen, ymmärrettävä eikä siinä tarvita vaikeasti sovellettavia diskonttauslaskelmia. Poltettakoon siis vanhat oppikirjat!

Simo Hannelius

Suomalainen metsäsuhde

Tutkijaseminaari Jyväskylässä 27.4.2017

Kaikilla on suhde ympäristöönsä ja Suomessa metsät ovat suurelta osin se luonnonelementti, johon ihmiset luovat ympäristösuhteensa. Suomalainen metsäsuhde on koko metsäkuulttuurin kattava ilmiö, joka voi perustua omaan elämäntarinaankin, sukutaustaan, työhön, vapaa-aikaan tai elinympäristöön. Se näkyy voimakkaasti kulttuurissamme ja ilmenee monin eri tavoin yhdistäen eri tekijöitä, esimerkiksi henkistä ja taloudellista suhdetta tai fyysistä toimintaa.

Lusto – Suomen Metsämuseo, Metsähistorian Seura ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos järjestivät tutkijaseminaarin suomalaisesta metsäsuhteesta Jyväskylässä 27.4.2017. Vuonna 2018 Lusto ja Metsähistorian Seura julkaisevat samaa aihepiiriä käsittelevän aikakauskirjan Vuo-

silusto 12. Nyt pidetyssä tilaisuudessa kuultiin ennakkoväläykset Vuosilustoon tulevista kirjoituksista. Tilaisuuden osanottajajoukko oli ilahduttavan suuri; osanottajalistaan kertyi päivän mittaan yli 50 nimeä. Yleisön toivotti tervetulleeksi paikalle Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen johtaja, professori Jari Ojala. Heikki Roiko-Jokela avasi tilaisuuden ja johti puhetta.

Seminaariin oli kutsuttu vierailijaksi professori Mark Kuhlberg. Hän valotti luennossaan Kanadan ja Yhdysvaltojen metsähistorian eroavuuksia ja yhtäläisyyksiä. Joitakin vertailuja Kanadan ja Suomenkin välillä kuultiin. Muun muassa jääkiekkomenestyksemme sai ansaitsemansa huomion. Kuhlberg työskentelee Laurentian Universityssä, joka toimii Sudburyssä, Ontariossa Kanadassa.

Seuraavassa ovat välähdykset Vuosilustoon tulevista artikkeleista. Kuvat Antti Koskimäen.

Reetta Karhunkorva

Reetta Karhunkorva kertoi esityksessään metsäsuhdeajattelusta Luston toiminnassa ja avasi metsäsuhdetta käsitteenä. Suomalainen metsäsuhde on nyt monella tapaa ajankohtainen ja se kiinnostaa laajasti. Lusto on hakenut yhdessä

useiden metsäalan toimijoiden kanssa suomalaista metsäsuhdetta Unescon aineettoman kulttuuriperinnön kansalliseen luetteloon. Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiantona Lusto toteutti yhdessä Suomen Metsäyhdistyksen kanssa Metsäsuhteiden kenttä-kartoituksen, jonka tavoitteena oli avata metsäsuhdekäsitettä, selvittää sen hyödyntämismahdollisuuksia ja tehdä toimenpide-ehdotuksia elävän metsäsuhteen vahvistamiseksi. Metsämiesten Säätiön rahoituksella Lustossa on käynnistynyt kolmivuotinen Metsäsuhteita -kehittämisen- ja viestintähankke (2017–2018), jossa metsäsuhdeajattelua viedään eteenpäin, edistetään metsäsuhde-käsitteen käyttöä metsäalalla ja vahvistetaan elävää suomalaista metsäsuhdetta. Lustolta on tilattavissa metsäalalle suunnattu työhyvinvointia lisäävä Minä metsässä -metsäsuhdetyöpaja ja Luston itsenäisyyden juhluvuoden kampanja Suhteessa metsään on osa virallista Suomi 100 -juhlavuoden ohjelmaa.

John Björkman

Historiallisen ajan uhripaikat ovat melko vähän tutkittu ilmiö, etenkin Lounais-Suomessa. Alueelta löytyy useita uhripaikkoja jotka muistitiedon mukaan liittyvät nimenomaan metsänkäyttöön. Joko niihin mainitaan jätetyn lahjoja metsänhaltijalle tai osia

metsästyssaaliista. Metsään liittyvän kerrontaperinteen ohella uhrauserinne vahvistaa kuvaa siitä, että metsä on hahmotettu eläväksi toimijaksi jonka kanssa voi olla kanssakäymisissä ja tämä kanssakäyminen on usein tapahtunut juuri uhripaikoilla.

Helena Lonkila

Suomalainen sydänmaa ymmärrettiin 1800-luvun taitteen ja tieteen keskusteluissa kansallisten piirteiden alkukotina niiden säilymisen takeena. Sydänmaa-ajattelu sai yhden paikannuksen ja huippunsa 1890-luvulla, jolloin taiteilijat ja tutkijat ryntäsivät Itä-Suomeen tallentaakseen kalevalaisen maailman: kansan elinympäristön, omintakeisen elämänmuodon ja sielunmaiseman. Lonkila pohti esitelmässään sitä, miten karelianismin sydänmaa näyttäytyy ajankohdan teksteissä, kuvissa ja kokoelmissa.

Ilona Hankonen

Ilona Hankonen tutkii väitöstyössään metsissä paljon aikaansa viettäviä ihmisiä, heidän toimintaansa metsäympäristössä, suhdettaan metsään ja kokemustaan metsästä olemisympäristönä. Aineisto jakaantuu useihin teemoihin, joista yksi on menetetetyt paikat ja menettämisen pelko metsäsuhdetta varjostavana tekijänä. Tärkeiden paikkojen menetyksiä voi syntyä niin ulkoisista kuin henkilön omaan elämäntilanteeseen liittyvistä syistä. Muutto kauas aikaisemmalta asuinpaikkakunnalta, terveyden ja toimintakyvyn muutokset tai ihmisuhteet voivat aiheuttaa muutoksia metsässä olemiseen tai metsä voi kadota hakkuussa tai rakentamisessa.

Mervi Löfgren

Esitelmässään Pomokaira ja A. E. Järvisen suhde metsään Mervi Löfgren tarkasteli metsän käyttöön liittyviä ristiriitoja. Esitelmässään hän kysyi, minkälaisena Sodankylän ja Kittilän rajamailla olevan Pomokairan luonto Järvisen kirjallisissa kuvauksissaan näyttäytyi. Miten ja miksi hänen runollinen ilmaisunsa ja kokemuksensa parinkymmenen vuoden kuluttua muuttui suunnitelmaksi “kuolevien kuusikoiden” aukkohakkuusta ja puulajin vaihdosta?

Tuulikki Halla

Esityksessään Metsäsuhde Metsähallituksen työntekijöiden kokemana Tuulikki Halla tarkasteli Metsähallituksen strategiatyössä toteutetun henkilöstön arvoluotaukseen ja -työpajojen tulosten perusteella metsähallituslaisten ammatillista metsäsuhdetta. Tulosten perusteella henkilöstö kokee työnsä arvokkaimmiksi piirteiksi huolenpidon luonnosta, luonnonvaroista ja ihmisistä sekä tuloksellisuuden rahamääräisestä mutta myös muina vaikutuksina mitattuna. Omalla työllä koetaan olevan iso merkitys koko yhteiskunnalle ja sen jäsenille, jopa ylisukupolvisesti.

Sari Tuuva-Hongisto

Luontoa lähellä -esitelmä käsitteli etnografista tutkimusta syrjäkylänuorista itäisessä Suomessa. Tutkimuksessa nuoret kuvasivat erityistä suhdettaan kodin ympäriltä avautuvaan luontoon ja metsään sekä erilaisiin tekemisiin ja harrastuksiin, joita ympärillä oleva luonto tarjosi. Myös nuorten lähtemisen ja juurtumisen teemat kiertyvät erityisen luontosuhteen ympärille.

Jaakko Nippala

Harrastuksilla on tärkeä rooli lasten ja nuorten metsäsuhteen kehittäjänä ja metsäkokemusten lähteenä. Partiolaisten Roihu suurleirillä 2016 heinäkuussa tutkittiin partioharrastuksen merkitystä metsäsuhteen rakentumisessa 12–22-vuotiailla. Vastaajien mukaan partioharrastuksen rooli metsäkokemusten tarjoajana on tärkeä erityisesti kaupungeissa asuvilla. Huomioitavaa oli myös, että vastaajien mukaan kouluajalla ei saada kovinkaan paljon metsäkokemuksia.

Jaakko Ruuska

Jaakko Ruuska tarkasteli luontosuhteen ruumiskuvaa. Käytännön kokeiluna hän käveli tai meloi matkatoverinsa kanssa Helsingistä Savonlinnaan. Kävelyä tuli 300 kilometriä ja melottavaksi matkaksi tuli 150 kilometriä. Mahdollisimman suoraviivaista reittiä edeten urakka otti 27 päivää. Ruuska teki matkasta elokuvan, joka katseltiin seminaarin päätteeksi.

Suomen 100-vuotisjuhlakaski Padasjoella

Ohjeet ilmoittautumiseen ja toimintaan kaskenpoltossa

Padasjoen Vesijaolla poltetaan kesäkuussa 2017 noin hehtaarin laajuinen kaski. Kasken kaato ja poltto tapahtuu Metsähallituksen, Luonnonvarakeskuksen sekä Metsähistorian Seuran ja muiden vapaaehtoisten yhteistyönä. Kaskenpoltto on osa Suomen 100-vuotisjuhlan viettoa.

Kaski sijaitsee alla olevan karttakuvan yläreunan lähitöällä, tien länsipuolella ja välittömästi teiden reunasta länteen päin. Kuva on Maanmittauslaitoksen kartta-aiakasta. Hyvä hakusana karttojen silmäilyyn ja tarkempaan paikantamiseen on Koeasemantie, Padasjoki.

Kaskenpolton ajankohta

Kaski poltetaan kesäkuussa, jolloin poltettava aines on kuivunut riittävästi, mutta ruoho ei vielä ole kasvanut vaivoiksi asti. Kaski 17.6.2017, Suomen luonnon päivänä. Tarkka ajankohta määritellään säiden mukaan. Tarvitaan viisi poutapäivää, jotta palaminen onnistuu

suotuisasti. Viidestä poutapäivästä tingitään, mikäli saiteita on odotettavissa lauantailla. Siinä tapauksessa kaski poltetaan saman viikon lopulla, 15.6. tai 16.6.2017. Mikäli kesäkuun säät estävät kaskeamisen alkukesällä kokonaan, poltto siirretään elokuun alkuun. Tämä on pakkoratkaisu, mutta mahdollistaa rukiin kylvön vielä samassa kuussa.

Ilmoittautuminen kaskenpolttajaksi ja muihin alueen tehtäviin

Metsähistorian Seura toivoo, että mahdollisimman moni osallistuisi kaskenpolttotapahtumaan tai siihen liittyvien muiden tehtävien hoitoon kaskialueella. Kaskenpoltto on ainutlaatuinen tilaisuus päästä osalliseksi Suomen 100-vuotisjuhlatunnelmaa sekä aistimaan perinteisen leivänhankinnan yhtä vaihetta.

Polttaminen kestää. Itse työhön osallistuu muutama ihminen kerrallaan, joten alueella on sekä työskenteleviä ihmisiä että lepovuorossa olevaa väkeä. Tästä syystä tarkan tekijätarpeen määrittely ei ole tässä tarpeen.

Henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita ja halukkaita osallistumaan kaskenpolttoon, pyydetään ilmoittautumaan Metsähistorian Seuran sihteerille Tapio Kampilalle, sähköpostiosoite on seura@metsahistoria.fi ja puhelinnumero 040 741 3418.

Henkilöiden nimen lisäksi on välttämätön tietää sekä puhelinnumero että sähköpostiosoite. Kaskenpoltt

toryhmään liitetään henkilöt, jotka pystyvät irtautumaan kaskenpolttoon jopa muutaman tunnin varoitusajalla.

Kaskenpoltoista muuten kiinnostuneet ihmiset ovat erittäin tervetulleita tutustumaan tapahtumaan. Yleisölle tarjotaan turvalliset paikat seurata polttamista.

Kasken poltto

Kaski sytytetään sään mukaan, erityisesti tuulta tarkkaillaan. Sytytys tapahtuu aikaisintaan puolilta päivin kasteen kuivahdettua. Todennäköisin sytytys hetki on kello 14.00. Kaski sytytetään kulotuksen tapaan ympäri kiertäen ja puuaineksesta saadaan palamaan.

Kasken polttaminen tehdään Metsähallituksen virkatyönä ja siitä vastaa Tanja Oksala. Metsähistorian Seuran talkooväki ja muut vapaaehtoiset liittyvät työhön välittömästi sytyttämisen aloittamisen jälkeen.

Pekka T. Rajala Padasjoen kaskella. Kuva Antti Koskimäki

Polton toteuttaminen ja talkooväen osuus

Kun kaski alkaa palaa, polttoväen tehtävänä on estää tulen karkaaminen alueen ulkopuolelle. Kasken ympärille on ennalta kaivettu polttokuja, ja tulen hallintaan on varattu hosia. Palokunta seuraa tilannetta.

Kun palaminen tasaantuu ja alueelle pääsee turvallisesti liikkumaan, talkooväen tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että alueella olevaa puutavaraa liikutellaan siten, että se palaisi mahdollisimman hyvin. Puhutaan kasken viertämisestä. Tekijöille varataan paikan päälle tarkoitukseen sopivia, puisia kankia.

Polttamista ja viertämistä jatketaan palamisen mukaan. Alustavasti varaudutaan 6–8 tunnin työskentelyyn, minkä jälkeen kasken annetaan sammua. Palamatta jäänyt puuainekootaan jälkeinpäin kasoihin kasken reunamille, koska alueen kylvö edellyttää vapaata pohjaa. Jälkisammutusta jatketaan kolme vuorokautta ja siitä huolehtii Metsähallitus. Talkooväki voi poistua viimeistään kasken sammuttua.

Turvallisuus työskentelyssä

Metsähistorian Seura vakuuttaa kaskenpolttajat talkoovakuutuksella muun muassa tapaturmien varalta. Alueen ennakkovalmistelussa yleisölle ja muille tapahtuman seuraajille, kuten tiedotusvälineiden edustajille, merkitään erilliset alueet. Näillä alueilla ja muutenkin saa liikkua vain ohjatusti. Alueella on ensiapuryhmä, jonka yhteystiedot annetaan alueella.

Myös talkooväki liikkuu kasken tuntumassa vain merkityillä alueilla tai yllä mainitulla yleisöalueella. Kaskelle tai sen vartiointiin mennään ainoastaan siihen varatun alueen kautta. Paikka pidetään koko ajan miehittettynä ja siitä huolehtii joku talkooväestä nimetty. Näin on koko ajan tiedossa kaskitöissä oleva ryhmä henkilön tarkkuudella. Samasta syystä työmaalta poistutaan vain tämä miehitetyn paikan kautta.

Seuranta on tarkkaa, koska alueella on runsaasti savua ja työskentely kestää pitkään. Alustavan arvion mukaan kaskenpoltossa ja vartiointissa on kerrallaan enintään kymmenen talkoolaista. Polttoaika on pitkä, joten kaikille tulee tilaisuus päästä viertoon.

Mikäli tuli kaikesta huolimatta aikoo karata, annetaan siihen tilanteeseen ohjeistus erikseen.

Muita tehtäviä

Metsähistorian Seuran kokoaman talkooväen tehtäviin kuuluu alueelle tulevien autojen paikoituksen ohjaaminen ennen polttamista ja polttamisen aikana. Alueelle tulijoita varten on jo ennalta laitettu opastekyltit Auttoisen kylästä alkaen. Talkooväen opastusvastuu alkaa vasta Vesijaon koeaseman tuntumasta. Tavoitteena on varmistaa turvallinen pysäköinti ja poislähtö alueelta. Oppaat neuvovat tulijoille myös parhaan kävelyreitit kaskelle.

Pitkän polttoajan johdosta paikoitusväki ehtii hyvin polttoon ja tämä varmistetaan sopivalla vuorottelulla.

Varusteet ja huolto

Kaskenpolttoon on välttämätön pukeutua paksulla vaatetuksella, joka ei ole herkkä syttymään. Päähine ja käsineet ovat välttämättömät. Perinteinen kaskenpolttajan pellavainen asu sopii hyvin tapahtumaan, muttei ole pakollinen.

Alueelle varataan riittämiin juomavettä ja pientä haukattavaakin on tarjolla. Siitä huolimatta oma vesipullo ja omat eväät kannattaa ottaa mukaan. Työkalut varataan paikan päälle, mutta omiakin voi tuoda. Peseytymismahdollisuus on lähellä olevassa järvessä.

Lisätiedot

Lisätietoja antavat, Antti Koskimäki, puh. 040 543 7118 ja Tapio Kamppila, puh. 040 741 3418, Metsähistorian Seura, Markku Vainio, puh. 0400 802 502, Metsähallitus ja Taneli Kolström, puh. 02 953 25011, Luonnonvarakeskus.

Retkeily Punkaharjulle ja Savonlinnaan

Vuoden 2016 retkeily suunnataan Punkaharjulle ja Savonlinnaan. Kohteenamme on Punkaharju, kansallismaisema kaikkineen, Punkaharjulla tehtävä metsäntutkimus, jolla on sekä pitkä perinne että annettavaa pitkälle eteenpäin ja Lusto – Suomen Metsämuseo, Metsähistorian Seuran merkittävä yhteistyökumppani. Savonlinnassa tutustumme Laitaatsiltaan, järviolueen telakkaan sekä sisävesiliikenteeseen laajemminkin ja vierailemme Olavinlinnassa, aikansa moderneimmassa puolustuslinnassa ja nykyään upeassa tutustumiskohteessa ravintoloihin. Retkeily alkaa Lustossa, johon kokoonnutaan ja johon retkeily myös päätetään. Majoitus on Savonlinnassa.

Perjantai 15.9.2017

Kello 11.00 Tulo Lustoon, ilmoittautuminen ja lounas Ravintola Lustossa. Junan tuloaika Helsingin suunnasta on 10.58.

Kello 12.00 Luston näyttelyiden ja kokoelmien esittely, opastetut kierrokset, Luston henkilökunta.

Lusto – Suomen Metsämuseo on metsäkultuurin valtakunnallinen erikoismuseo ja tiedekeskus – ihmisen ja metsän menneisyyden sekä tulevaisuuden kansainvälinen kohtaamispaikka Punkaharjulla.

Perusnäyttelyiden lisäksi tutustumme erikoisnäyttelyihin:

Kansallista identiteettiä rakentamassa – Suomalainen metsäsuhde UPM-Kymmenen Kulttuurisäätiön kokoelmassa. Näyttelyssä teoksia muun muassa Akseli Gallen-Kallelalta, Berndt Lindholmilta, Eero Järnefeltiltä, Gösta Diehliltä, Hugo Simbergiltä, Jalmari Ruokokoskelta, Jussi Mäntyselältä, Pekka Haloselta, Santeri Salokiveltä, Tuulikki Pietilältä, Victor Westerholmilta ja Yngve Bäckiltä. Näyttelyn on kuratoinut UPM-Kymmenen Kulttuurisäätiön toiminnanjohtaja, FT Anna-Maria Wiljanen.

Ilona Rista – Puutaitteen uudistaja -näyttelyssä suomalainen metsä ja puu ovat voimakkaasti läsnä. Rista on tullut tunnetuksi erityisesti suurikokoisista puureliefeistään, joiden suunnittelu perustuu tietoteknologiaan ja toteutus tapahtuu koneellisesti. Reliefit ovat sisustus- ja akustisia elementtejä sekä itsenäisiä taideteoksia ja kertovat uudenlaisesta, modernista suomalaisesta puuosaamisesta. Ristan töiden aiheet tulevat usein suomalaisesta metsästä tai abstrahoidusta pinnasta, materiaali pohjoismaisista puulajeista.

Taiteilija-muotoilija Sanna Vatanen on toteuttanut hauskan ja sympaattisen Virkatut moottorisahat -näyttelyn, jossa kerrotaan muun muassa, kuinka sahoja nimettiin niiden käyttöominaisuuksien mukaan ja kuinka moottorisahojen nimet kääntyivät kansan suuhun paremmin sopiviksi.

Kello 14.00 Siirtyminen bussilla Savonlinnaan.

Kello 14.30 Laitaatsilta, asiantuntijoina Pekka T. Rajala ja Esko Pakkanen.

Laitaatsillan telakka on 1900-luvun alkupuolelta alkaen ollut yksi Suomen tärkeimmistä sisävesitelakoista ja sisävesilaivojen talvehtimistukikohtista. Telakan historia liittyy Suomen puunjalostusteollisuuden kehitykseen, etenkin yhden keskeisen yhtiön, Enso-Gutzeit Oy:n, toimintaedellytyksiin Saimaan vesistöalueella. Telakka-alueen yleisilme ja rakennusten muodostama kokonaisuus kuvaavat hyvin sisävesilaivaliikenteen vaiheita pitkältä ajalta. Telakka koostuu telakkatoiminnalle tyypilliseen tapaan eri aikaisista, muuttuneiden toiminta-periaatteiden mukaan jatkuvasti muuttuneista teollisuuden rakennuksista, rakenteista ja laitteista.

Kello 16.30 Risteily S/S Kalle Tihveräisellä, kipparina Tero Lehto.
Iltapäiväkahvit laivalla.

S/S Kalle Tihveräinen on höyrylaiva, jonka rakensi vuonna 1916 H. Saastamoinen Oy Haapaniemen telakalla Kuopiossa. Alus oli tyypiltään teräsrunkoinen höyrylotja ja se kuljetti suurimmaksi osaksi kappaletavaroita kuten jauhoja Saastamoisen tukkuliikkeen tarpeisiin. Laiva myytiin 1950-luvun puolivälissä ja uusi omistaja ajoi aluksen sementtilastissa upoksiin vuonna 1956. Enso-Gutzeit suoritti aluksen nostotyön ja laiva jäi maksamattomien pelastuspalkkioiden takia yhtiön omistukseen. Enso-Gutzeit muunsi aluksen niputtajaksi jona se toimi vuoteen 1967 asti. Ammattiliikenteen päätyttyä S/S Kalle Tihveräinen siirtyi yksityisomistukseen.

Kello 18.00 Siirtyminen bussilla Savonlinnaan.
Majoittuminen Sokos Hotelli Seurahuoneella.
Illastamme yhdessä.

Lauantai 16.9.2017

Kello 8.30 Siirtyminen bussilla Lustoan.

Kello 9.00 Suomen kaksisataa vuotta, aikamatka historiaan ja tulevaisuuteen.
Suomen metsät itsenäisyyden aikana, Kari Mielikäinen
Sata vuotta metsäntutkimusta Suomessa, Jaana Laine
Suomi 2100-luvulla, tulevaisuuden hahmottelua koko joukolla

Kello 11.00 Luston Sadonkorjuujuhla, syksyn makuinen buffetlounas Ravintola Lustoossa.

Kello 12.30 Siirtyminen bussilla Punkaharjun kautta Punkaharjun tutkimusmetsään ja puulajipuistoon, metsässä liikutaan sekä bussilla että jalan.
Matkalla Punkaharjun esittely, Pekka T. Rajala.

Kirjasta Vanha kaunis Suomi, Z Topelius: "Punkaharjua voisi verrata valtavaan siivet levällään soutavaan vesilintuun, jonka ympärillä poikaset uiskentelevat etsien suojaan sen rinnalla. Yhtä pitkänomaisina, kapeina ja korkeina, joskin ylvään harjun rinnalla pieninä, melkein kaikki sen läheisyydessä olevat saaret ovat samansuuntaiset kuin harju, taipuvat toisinaan oikullisiksi koukeroiksi, sulkevat kirkkaan veden salmiksi ja lahdelmiksi ja muodostavat siten mitä monivivahteisimman näkymän, jota ei konsanaan väsy katsomaan."

Kello 13.00 Toiminta ennen ja nyt tutkimusmetsässä,
Useita esittelijöitä ja teemoja.

Taimien istutus sukupolvien metsään, Suomi 100 -tapahtuma.

Punkaharjun tutkimusmetsäalueeseen kuuluu 1 250 hehtaaria maa-alueita. Aluetta hallinnoi Metsähallitus ja Luonnonvarakeskus ohjaa sen hoitoa. Suunnitelmallinen metsien hoito ja ulkomaisten puulajien viljelykokeilut on aloitettu jo 1840-luvulla. Erityistä huomiota on kiinnitetty maisemanhoitoon ja metsien monikäyttöön.

Punkaharjun tutkimusmetsässä tutkitaan erityisesti ulkomaisten puulajien viljelyä ja kasvatusta, havupuiden alkuperiä ja ilmastonmuutoksen vaikutusta niihin sekä metsäpuiden geneettistä monimuotoisuutta.

Tutkimusmetsään kuuluu myös puulajipuisto sekä tutkimuspuisto, joissa kasvaa 54 havupuu- ja 48 lehtipuulajia. Suomen ensimmäinen geenireservimetsä perustettiin Punkaharjun tutkimusmetsien Patasalon männikköön syksyllä 1992. Tutkimusmetsissä sijaitsevat myös lehmuksen ja vaahteran geenireservimetsät.

Kello 15.30 Retkeilyn päätös Luston asemalla.
Junan lähtöaika Helsinkiin kello 16.00.

Retkeilyn hinta ja ilmoittautuminen

Retkeilyn hinta on 165 euroa jäseniltä ja 200 euroa ei-jäseniltä. Hinta sisältää bussikuljetukset, majoittumisen kahden hengen huoneissa, ohjelmaan merkityt ateriat (kaksi lounasta sekä iltaruoka), pääsyliput sekä oppaiden palvelut. Yhden hengen huoneesta lisämaksu 40 euroa.

Ilmoittautumiset pyydämme viimeistään 11.8.2017 allekirjoittaneelle, jolta saa lisätietoja.
Ruoka-allergiat pyydetään ilmoittamaan myös.

Antti Koskimäki
koskix@hotmail.com
040 543 7118

Haapastensyrjän Visanäyttely lahjoituksena Luonnonvarakeskukselta Lustoon

Lopen Läyliäisissä sijaitsevan Haapastensyrjän Visanäyttelyn esineistö siirrettiin osaksi Metsämuseo Luston kokoelmia. Luonnonvarakeskus luovutti esineet Lustolle viime vuoden joulukuussa allekirjoitetulla luovutus sopimuksella.

Visakoivu, rauduskoivun arvokas erikoismuoto, on kautta aikojen kiehtonut ja kiinnostanut metsänomistajia, metsäammattilaisia ja luonnossa kulkijoita. Visakoivun viljelyä on maassamme harjoitettu jo 1930-luvulta alkaen. Visakoivun kasvatus vaatii erityistä osaamista, ja sen työstöön ja käyttöön erilaisissa tarve- ja työkaluissa liittyy paljon käsityöperinteitä.

Haapastensyrjän Visanäyttely perustettiin visakoivua koskevaa tiedotusta ja neuvontatyötä varten Metsänjalostussäätiössä vuonna 1995. Idean näyttelyn perustamisesta esitti metsätalousinsinööri Ville Pirttilä, joka oli työssään Haapastensyrjässä kohdannut toistuvasti visakoivua koskevan tiedon puutteen. Näyttelyn avulla kerrottiin visakoivun biologiasta, kasvatuksesta, puuaineen ominaispiirteistä ja käytöstä. Haapastensyrjän Pirttilän talon suuressa tuvassa sijainnut näyttely ehti vuosien varrella tulla tutuksi monille visakoivun kasvattajille, ammattilaisille ja harrastajille. Haapastensyrjässä kävi vuosittain yli 2 000 vierailijaa, joista osa viivähti myös Pirttilän tuvassa visapuun kauneutta ihastelemissa.

Näyttelyssä oli esillä erilaisia visakoivun ja muiden puulajien visamuotojen puuainenäytteitä, kiekkoja, pölejä, saheita sekä visakoivusta käsityönä valmistettuja koruja, astioita, työkaluja ym. lahja- ja käyttöesineitä. Näyttelyn esineistö kerättiin lahjoituksina yrityksiltä ja yksityishenkilöiltä, ja perustamisen jälkeenkin näyttelyä täydennettiin vähitellen, osin yhteistyössä Visaseura ry:n kanssa. Näyttelyyn kuului myös suuri visapuu- tietoseinä, jota kierrätettiin maatalousnäyttelyissä, metsäpäivillä ja -messuilla ja muissa tapahtumissa.

Metsänjalostussäätiön toiminnan fuusioitettua Metsäntutkimuslaitokseen vuonna 2000 Visanäyttely siirtyi Metsäntutkimuslaitoksen omistukseen, ja edelleen tutkimuslaitosfuusion myötä Luonnonvarakeskukseen vuonna 2015. Määrärahojen säästöpainneiden takia Pirttilän taloa ei enää voitu vuokrata näyttelytilaksi Senaatti-kiinteistöiltä. Arvokkaan esineistön ja siihen liittyvän perinnetiedon säilymisen turvaamiseksi näyttelyn esineet päätettiin siirtää pääosin Lustoon. Joitakin Luken tutkimus- kehittämishankkeissa tarvittavia puunäytteitä ja esineitä jäi esille pantavaksi modernia puurakentamista edustavaan Haapastensyrjän toimisto- ja laboratoriorakennukseen.

Visakoivunäyttelyn esineistä kirjattiin yksityiskohtaiset tiedot Metsämuseon tietokantaan Kantapuuhun ja esineet siirrettiin Lustoon Punkaharjulle. Tämä hanke kartutti merkittävästi Luston visaesine- ja puuainenäytevalikoimaa. Lustossa esineet valokuvataan, käsitellään ja säilytetään museon käytäntöjen mukaisesti. Digitalisoinnin valmistuttua esineisiin voi aikanaan tutustua verkossa, Metsämuseoiden tietokanta Kantapuussa sekä valtakunnallisessa museoiden, arkistojen ja kirjastojen hakuliittymä Finna.fi:ssä. Tietokantoihin tallennetuista esineistä on siten myös suuren yleisön mahdollista saada tietoja.

Tulevina vuosina olisi mahdollista rakentaa siirtyneiden visaesineiden ja puuainenäytteiden pohjalta Lustossa visakoivua ja sen käyttöä sekä käsityöperinnettä esittelevä näyttely. Lustossa sijaitseva visanäyttely olisi arvokas vierailukohde yhdessä Punkaharjulla museon välittömässä läheisyydessä kasvavien näyttävien Luonnonvarakeskuksen visakoivuviljelmien kanssa.

Näyttelyesineiden tietojen taltiointi ja siirto toteutettiin yhteistyössä Metsämuseo Luston kanssa hankkeena, jota rahoittivat Metsämiesten Säätiö, Visaseura ry. ja Luonnonvarakeskus.

Anneli Viherä-Aarnio ja Risto Hagqvist

Visamiehet ja visanäyttelyn kokoajat Risto Hagqvist ja Ville Pirttilä. Kuva Anneli Viherä-Aarnio

Valmiita visaesineitä, valmistaja Auvo Kilpiäinen. Kuva Risto Hagqvist.

Monen laatuista visapuuta eri muodoissaan. Kuva Risto Hagqvist.

Risto Hagqvist visanäyttelyssä, Pirttilän talossa. Kuva Anneli-Viherä-Aarnio.

Suomen Somalia-verkosto kiittää metsäprojektin tukemisesta

Metsähistorian Seuran hallitus päätti keväällä 2017 tukea rahallisesti Suomen Somalia-verkoston koulutustoimintaa Somaliassa. Ajatus tästä syntyi Seuran Talven selän taittajaiset -tilaisuudessa 3.2.2017, jossa aiheena oli Suomen metsäalan kehitysyhteistyön historia. Valmisteltujen esitysten jälkeen virinnessä keskustelussa toin esiin, esimerkkinä nykyisten metsäprojektien laajasta kirjosta, oman osallistumiseni Suomen Somalia-verkoston juuri nyt koordinoimaan ympäristö- ja metsähankkeeseen.

Tulin samalla kertoneeksi, miten Suomen ulkoministeriö oli joutunut huomattavasti vähentämään tukeaan Somalia-verkostolle, vaikka sen tulokset Somaliassa ovat jo kiistattomat. Paikalla olevista useat ehdottivat saman tien, että Seura voisi antaa rahallista tukea tälle toiminnalle. Suomen Somalia-verkosto on nyt ottanut vastaan 300 euroa, käytettäväksi metsäaiheiseen koulutustoimintaan Somaliassa.

Kirjoittaja kenttälounaalla metsän siimeksessä Somalian Puntinmaan osavaltiossa huhtikuussa 2015, juomana vastalypsetty kamelinmaito. – Somaliassa jäljellä olevien luontaisten metsien hoito ja kunnostus on tärkeää jo tuhoutuneiden alueiden metsityksen ohella.

Ulkoministeriö joutui vuonna 2016 kokonaan jättämään ilman rahoitusta Somalia-verkoston SAHANSAHO-hankkeen, ja kuluvalle vuodellekin myönnettiin vain 70 prosenttia sille anotusta rahamäärästä eli 164 000 euroa. Tällä summalla kustannetaan kolmen koulutuskeskuksen toiminta. Kussakin keskuksessa on taimitarha, koe- ja demonstraatioalue sekä kokous- ja koulutustilat. Taimitarhoilla esitellään metsä- ja hedelmäpuiden taimien tuotantomenetelmiä sekä suositeltavia puulajeja, joista pääosa on luontaisia tai viljelyssä kauan sitten vakiintuneita lajeja. Koe- ja demonstraatioalueilla havainnollistetaan istutusmenetelmiä, luontaista uudistamista (joka trooppisilla kuivuusalueilla usein on helpoin tapa uuden metsän aikaansaamiseksi) sekä sadeveden keräämisen tekniikkaa.

Päävastuu koulutuskeskusten ylläpidosta on annettu paikallisille toimijoille eli kyläyhteisöille ja niitä edustaville organisaatioille. Ulkopuoliset kouluttajat ovat etupäässä Suomen somaleja. Helsingin yliopiston Viikin tropiikki-instituutti (VITRI) on mukana sovelletun tutkimuksen ja kehittämistyön laadun varmistajana. Keskeinen henkilö kehitys- ja tutkimustyössä on VITRI:n tohtoriopiskelija, Mogadishussa syntynyt mutta Suomen kansalaisuuden kauan sitten jo saanut Badal Hassan. Hänen erikoisalaansa ovat aromaattiset pihka-aineet eli *Boswellia*-puista saatava aito suitsuke (frankinsensi) ja *Commiphora*-lajien tuottama mirha, jotka molemmat ovat olleet Afrikan Sarven alueen metsistä saatuja arvokkaita vientituotteita jo tuhansien vuosien ajan, kuten vaikkapa Raamattu tai Koraani todistavat.

Badal Hassan on jo muutaman vuoden ajan demonstroinut tehokasta ja halpaa menetelmää, jossa *Commiphora*-puiden oksan palasia pistetään vettä kerääviin maavalleihin. Maavallit ohjaavat vettä imeytymään maahan ennen kuivan kauden tuloa, ja pistokkaista kehittyy viimeistään kymmenessä vuodessa puita, jotka tuottavat mirhaa myyntiä varten.

Lisää tietoa Somalian metsien kunnostamisesta löytyy Suomen Somalia-verkoston verkkosivuilta <https://www.somaliaverkosto.fi/kehitysyhteistyö-somaliassa/>

Somaliassa toukokuussa nyt ajallaan alkaneet sateet enteilevät parin hyvin kuivan vuoden jälkeen hyviä mahdollisuuksia palauttaa puukasvillisuus aavikoitumisen uhkaamille alueille. Koska kotieläimet ovat riippuvaisia puiden tuottamasta rehusta, tästä hyötyisi eniten karjatalous, joka on maan tärkein elinkeino.

Tulen jatkossa raportoimaan lisää Suomen Somalia-verkoston kenttätöistä. Haluan täten välittää verkoston lämpimät kiitokset Metsähistorian Seuralle.

Nairobissa 11.5.2017

Olavi Luukkanen

Kirjoittaja on Viikin tropiikki-instituutissa (VITRI) työskentelevä kehitysmaiden metsänhoidon emeritusprofessori

Suomalaiset maailman metsissä -hanke käynnistynyt

Suomalaiset Maailman Metsissä -hanke on nyt sisällytetty vuosikokouksen päätöksellä seuran työohjelmaan. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on taltioida suomalaisen kehitysavun historia 1950-luvulta nykypäivään. Kuten Talven selän taittajaisten seminaarissa tuli esille, suomalaisella metsäkehitysavulla on jo pitkät perinteet, mutta kertynyttä tietoa ei juuri ole tallennettu kokonaisvaltaisesti 1950-luvulta nykypäivään. Sanontahan kuuluu, että ”jos ei ymmärrä mennyttä, ei ymmärrä tulevaa.”

Pitkän kaaren taltioiminen edellyttää *yhtäältä*, että suomalaisen metsäavun kulloinenkin arvopohja, ”isot” linjaukset, strategiat, instrumentit ja rahoitus kartoitetaan ja *toisaalta* arvioidaan, miten apu on toteutunut käytännössä yksittäisissä maakohtaisissa tai laaja-alaisimmissa projekteissa asetettuihin tavoitteisiin verrattuna. Avun konkreettisesta toteutumisesta on olemassa projekteittain iso liuta arviointiraportteja, joita kirjoittajat voivat hyödyntää. Myös vastaanottajamaiden näkökulmaa tarvitaan. Uudesta näkökulmasta pitää katsoa mm. sitä, mikä rooli kehitysavulla on ollut suomalaisten yritysten kansainvälistymisessä ja viennin edistämisessä.

Hallitus päätti kokouksessaan 11.4.2017, että historia tullaan taltioimaan pikemminkin tiiviinä artikkelikoelmana eli antologiana (noin 20+ kirjoittajaa) kuin pikkutarkkana kronologisena historiateoksena. Toki kaikki merkittävät projektit pitää listata ja panna teoksen liitteeksi.

Seuran hallitus teki myös päätöksen, että artikkelikoelma pyritään saamaan kokoon pitkälti omin voimin, mutta julkaisuvaiheessa varmaan tarvitaan ulkopuolista rahoitusta. Hankkeen aikataulutuksesta ja tarkemmista yksityiskohdista keskustellaan ja päätetään seuraavassa hallituksen kokouksessa. Pekka Rajala ja Anna-Leena Simula esittävät alustavan ehdo-

tuksensa potentiaalisista asiantuntijoista, jotka antologiaan voisivat oman juttunsa laatia.

Kirjoittajia valittaessa otetaan huomioon niin eri maantieteelliset alueet, toimijat kuin kynän terävyydenkin. Tätä kirjoittajajoukkoa valittaessa on pidettävä mielessä, että avun keskeisiä toimijoita ovat olleet: UM (aikanaan Finnida), MMM, FAO, ILO, muut multilateraalit järjestöt, Metsähallitus, KML Tapio => Silvestria. Enso-Gutzeit, konsultit: Jaakko Pöyry, Indufor, FCG, Niras etc. METLA, Helsingin yliopisto (metsätieteet) ja muut oppilaitokset (esim. Turun yliopisto, Kotkan puutalousopisto, Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan kehitysmaatutkimus), bi-lateraaliasiantuntijat, muut kuin metsäyritykset, kansalaisjärjestöt, ml. kirkolliset järjestöt. Ammattikasvatushallitus (nykyisin Opetushallitus) oli Forestry Training Programmen (FTP) kotipesä.

Nähtäväksi jää, mitkä ovat olleet suomalaisen metsäkehitysavun suuret linjaukset, millaisia suuria tarinoita on syntynyt ja miten ”unelmat” ovat toteutuneet. Viimeisten 50–60 vuoden aikana metsäavun arvopohja on elänyt vuosikymmenestä toiseen ja välillä on palattu alkupisteeseen; yhtäältä lähtökohtina ovat olleet kristillinen lähimmäisen auttaminen, vastaanottajamaiden taloudellisen kehityksen edistäminen, köyhyyden poistaminen, ympäristön ja ilmaston pelastaminen, mutta toisaalta pyrkimyksenä on ollut suomalaisten toimijoiden ”kansainvälistäminen” ja suomalaisen know-howin ja tuotteiden/palveluiden vienti. Juuri tällä hetkellä Suomi pyrkii edistämään oman maansa yksityissektorin bisnestä avun vastaanottajamaassa siten, että samalla vastaanottajamaan yritykset hyötyvät ja talouskasvu luo työpaikkoja ja vähentää köyhyyttä!

Anna-Leena Simula

Suuri metsäkonekirja

Suuri metsäkonekirja. Arttu Käyhkö. Laaksonen 2017. 250 sivua, noin 500 kuvaa.

Suomalainen metsäkoneista kertova vähäinen kirjallisuus on saanut maaliskuussa merkittävän lisän. Savonlinnalainen tietokirjailija Arttu Käyhkön 12. teos Suuri Metsäkonekirja (250 sivua, noin 500 kuvaa) käsittelee ensisijaisesti pohjoismaisen puutavaralajimenetelmän metsäkoneiden tuotekehittelyn vaiheita. Kirjan pääpaino on suurimpien konemerkkien historian esittelyssä.

Käyhkö aloittaa kirjansa esittelemällä huomioita amerikkalaisen höyrytraktorikauden ajalta ennen suomalaista metsätöiden koneellistumista. Lyhyen metsäkoneiden esihistorian jälkeen kirjailija jatkaa suomalaisilla konekokeiluilla piirtäen kaarta Lagerlö-

fin moottorireestä ja Sandbergit vetureista W.Gutzeit & Co:n Claytoneihin ja Kymi-yhtiön Cletrac-telatraktoreihin. Pioneerikauden kilometripylväät ohitetaan alkulehdillä, ja juurevampi pureutuminen toisen maailmansodan jälkeiseen Suomeen, sen metsäteollisuuden ja metalliteollisuuden liittoon vie lukijan syvälle varsinaisen metsätraktorikehityksen alkuvaiheisiin. Ruotsalaista ja amerikkalaista metsäkoneiden valmistusta seurataan sivuten sikäläisiä suuria kehityslinjoja ja merkittävimpiä keksintöjä, jotka 1950-luvulla ovat Suomea huomattavasti edellä. Kirjan epäilemättä suurin ansio on kuitenkin pitäytyminen suomalaisessa metsäkonekehityksessä.

Kirjassa on ansiokkaasti kerrottu suomalaisen metsäkonekulttuurin mielenkiintoinen tekninen alkukehitys, joka voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensimmäiseksi hevosta korvaamaan soviteltiin 1950-luvulla uusi maataloustraktori ja puolitelat, joutsalainen vinski ja ylijäreä reki perään. Ominaista ajalle olivat tehdasvalmisteiset traktorit, joita varustettiin ja sepitettiin paikallisin toimin edes hieman paremmin metsätöihin soveltuviksi. Toisessa vaiheessa 1960-luvulla konekehityksessä käydään kädenvääntöä kokorunkomenetelmän ja katkotun puutavaralajimenetelmän välillä. Kuvaan tulevat ensimmäiset kotimaiset metsätöihin suunnitellut juonto- ja kuormaa kantavat traktorit, Valmet etunenässä omine sisäisine ristiriitoinen. Paikallisten seppiä kyläpajoissa loihittimat osakokonaisuudet synnyttävät uusia menestyviä tuotemerkkejä 1970-luvun alussa, kuten ylöjärveläisen Sakari Pinomäen Pika-50- ja Pika-75-prosessorisarjat ja Einari Vidgrénin Vieremällä suunnittelemat Ponsen ajokoneet, myöhemmin myös hakkuukoneet. Kolmannen vaiheen muodostavat prosessoreiden kehitys lopulliseen muotoonsa ykstioteharvesteriksi. Aikaan tulevaisuuden koneeksi mainittu Timberjackin ja Plustechin tuottama Kävelevä Metsäkone-projekti 1988–2003 prototyyppeineen olisi ansainnut tulla paremmin esille. Kirjan lopuksi tekijä esittelee merkittävimmät kotimaiset metsätraktorimerkit ja mallit, ja aivan viimeisimpänä löytyy asiaan vihkiytymättömille tuiki tarpeellinen pieni metsä- ja metsäkonesanasto. Jotain alan kovasta kilpailusta kertoo tieto, että vasta 9. kannen kuva kelpasi suurimmalle osalle metsäkonealan toimijoita.

Kirjoittajan suuri mielenkiinto ja pitkä omakohtainen kokemus raskaiden koneiden kehityksestä tuo

ilahduttavia detaljeja lukijan tietoon. Kirja on oikea tietokirja ja hakuteos tuhansin teknisin yksityiskohdin, joiden kirjaamisesta lämmin kiitos kirjoittajalle. Harvassa ovat ne muut lähteet, jotka edes mainitsevat vaikkapa Neuvostoliiton kehittämät sähkömoottorilla tai vihreällä kaasulla toimivat juontotraktorit. Mainion lukukokemuksen jäljiltä jää tiedonnälkä monia tutkimatta tai kertomatta jääneitä yksityiskohtia ajatellen. Oliko suomalaissukuisen amerikkalaisen Nestor Siiron harvesteri ensimmäinen maailmassa? Saiko Sakari Pinomäki ideansa Pika-75- ja Pika-100-sarjaan Siiron kuvista? Entä miksi prosessorikourien kehitys oli niin hidasta vielä 1970-luvulla, vaikka sen ehkä merkittävin innovaatio hydraulinen kaatopää oli kehitetty Garbin-kouraan Ruotsissa Garpenbergin Metsäkorkeakoulussa jo 1965.

On helppo arvostaa kulttuurityötä, jonka Käyhkö on kirjassaan tuottanut. Suuri Metsäkonekirja paikkaa monta tiedon aukkoa koneellisen puunkorjuun historiassa. Kirjaan on koottu ja tallennettu paljon katoavaa metsäkonetietoa, kun sitä on vielä saatavana aikalaisilta. Monet alan pioneerit, kehittäjät ja merkkihenkilöt ovat jo viimeisen selkätalteen takana haastattelijoiden tavoittamattomissa. Olisikin korkea aika toteuttaa huolella valmistellut ja kirjoitetut merkkikohtaiset tarinat niin Komatsu-Forestilta, John Deereltä kuin Ponselta, miksei muiltakin konevalmistajilta. Kirjojen kansien välissä yhtiöiden vaiheet ja tiedot ovat parhaimmin tallessa. Suomalaiset metsäkonevalmistajat voivat huoletta olla ylpeitä omasta historiastaan.

Arttu Käyhkön uutukaista saa mm. Luston Puodista puh. 015-345 100 tai Luston verkkokaupasta www.lusto.fi/luston-verkkopuoti.

Uusia julkaisuja

Kirjoja

2017

Käyhkö, Arttu. 2017. **Suuri metsäkonekirja**. Kustantaja Laaksonen. Helsinki.

Laaksonen, Heli ym. (toim.) 2017. **Tulevaisuuden kuusi**. Metsäkustannus.

2016

Korhonen, Pekka, toim. 2016. **Jätkiä Kollonlammen kämpällä**. Eräsalon kirjapaino Oy. Tampere.

Kulla, Jussi. 2016. **Kotvio Oy**. Oy Nord Print Ab. Kainainen.

Lapinleimu, Ilkka. 2016. **Koneen kauneus**. Pirkan Painotuote Ky. Tampere.

Nahkiaisoja, Tarja. 2016. **Saamelaisten maat ja vedet kruunun uudistiloiksi: asutus ja maankäyttö Inarissa ja Utsjoella vuosina 1749–1925**. Acta Universitatis Ouluensis. B, Humaniora 134.

<http://urn.fi/urn:isbn:9789526210506>

Nordström, Lars. 2016. **Skogshuggarna i Fjärran västerns skogar: En unik svensk utvandringshistoria**. Votum. Karlstad.

Ojakangas, Arto. 2016. **Eskolan metsärata: elämää Pikuradan varrella**. Eskolan Kyläyhdistys ry.

Paasonen-Kivekäs, Maija (toim.). 2016. **Sven Hallinin tutkimussäätiö 70 vuotta**. Sven Hallinin tutkimussäätiö sr. Helsinki.

Partanen, Jukka, toim. 2016. **Elämää kansallismaisemassa: Koli kautta aikojen**. Lieksan kansalaisopisto.

Taskila, Erkki. 2016. **Metsänomistajan asialla: Metsänhoitoyhdistys Pudasjärvi ry 80-vuotta**.

Teräväinen, Erkki. 2016. **Maaseudun Tulevaisuus 100 vuotta: Suomen äänen kannattaja 1916–2016**. Maahenki.

Artikkeleita

Niinikoski, Eero. 2016. **Maailmanperintökohteena vanha tehdas**. Julkaisussa Suomen maailmanperintökohteet s. 86–101. Museoviraston julkaisuja 6.

Laulumaa, Vesa ja Koivisto, Satu. 2017. **From Conventions to Convictions or to cooperation?: Cultural Heritage and Forestry in Finland**. Collision or collaboration: (One World Archaeology.) s. 61–76.

Helama, Samuli. 2016. **Mänty Käsivarren pohjoisimmassa nurkkauksessa muinaisina ja tulevana aikoina**. Sorbifolia (2016) 47: 2, s. 67–74.

Palomaa, Mari. 2016. **Savottamuistot heräsivät hetkeksi henkiin: viime viikon lopulla yhdeksän vanhaa traktoria matkasi kahden päivän aikana yli viidensadan kilometrin matkan Nivalasta Kittilään**. Kittilälehti 34 (2016): 2, s. 8–9.

Ahokas, Hannu. 2016. **Metsävaahteran esiintymistä Elimäen Rahikkalassa**. Sorbifolia 47(2016):3, s. 127–131.

Leikola, Matti. 2016. **Mahtava kirja uitosta. Kirjallisuusarvostelu**. Arvosteltu teos: Ankravee!: kirja uitosta. Esko Pakkanen. Metsäkustannus, 2015. Metsätieteen aikakauskirja (2016): 3–4, s. 199–204.

Juura, Kirsi. 2016. **Paroni näki Vuoksen voiman**. Jääsken pitäjähdistys, Helsinki. s. 18–20.

► Kansikuvassa on meneillään hinaaja Enson vesillelasku Laitaatsillan telakalla Savonlinnassa vuonna 1970. Korokkeella ovat aluksen kastanut Ingeborg Viikama, Enso-Gutzeit Oy:n metsäpäällikön Kalevi Viikaman puoliso, ja Enso-Gutzeitin laivastopäällikkö Yrjö Roitto. Kuva on Enson kokoelmasta Lustosta.

► Takakannen yläkuvassa ilmakuva Punkaharjulta Pihlajaveden puolelta. Keskialalla näkyy Mustalahti, oikealla laidalla rautatien erottamana Laukanlahti ja Puruvesi. Kuvaaja on mahdollisesti Paavo Sihvonen ja kuvausaika tietyvästi 1930-luvulta. Kuva on Helmi ja Yrjö Kanervan kokoelmasta Lustosta.

Takakannen alakuvassa on Pehr Adolf Kruskopfin (1805–1852) piirros Punkaharjulta kirjasta Vanha kaunis Suomi.

Punkaharju

 **Metsähistorian
Seura ry**